

RAŠELINISKÁ BIELEJ ORAVY

NATURA 2000

NATURA 2000 je názov sústavy chránených území členských krajín Európskej únie. Hlavným cieľom jej vytvorenia je zachovanie európskeho prírodného bohatstva – najvzácnejších a najohrozenejších biotopov¹ a druhov na území štátov EÚ. Sústavu NATURA 2000 tvoria **chránené vtáčie územia** vyhlasované s cieľom ochrany vtáctva a **územia európskeho významu** s cieľom ochrany ostatných vzácnych a ohrozených rastlinných a živočíšnych druhov a ich biotopov. O zaradení územia do sústavy NATURA 2000 rozhoduje Európska komisia, ktorá územia vyberá z predložených návrhov jednotlivých členských krajín.

ÚZEMIE EURÓPSKEHO VÝZNAMU RAŠELINISKÁ BIELEJ ORAVY

Mútnánske rašelinisko

Identifikačný kód: SKUEV0191

Rozloha: 39,16 ha

Nadmorská výška: 614 m n. m – 784 m n.m

Kraj: Žilinský

Okres: Námestovo

Katastrálne územie: Beňadovo, Breza, Klin, Mútne

PRÍRODNÉ POMERY

Územie tvoria tri samostatné typické nelesné rašeliniská vrchoviskového a prechodného typu.

Predmetné územie európskeho významu zahŕňa tri lokality a to Mútnánské, Beňadovské a Klinské rašelinisko.

Nepriepustnosť flyšového podložia (zmes pieskocov a ílovcov) a vysoké zrážky zapríčinili zamokrenie a zrašelinenie územia. Z geomorfologického hľadiska má územie rovinatý charakter na náplavovej plošine prítokov Bielej Oravy – Mútnanky a Polhoranky.

Jedinečnosť tohto územia v európskom meradle je podmienená výskytom všetkých typov rašelinísk na pomerne malej ploche.

Najvzácnejšie sú aktívne vrchoviská, ktoré sú zásobované len dažďovou vodou. V tomto type stále prebieha proces tvorby rašeliny.

Hojne sa tu vyskytujú aj prechodné rašeliniská, ktoré sú zásobované zrážkovou ale aj podzemnou vodou. Ich zvláštnym druhom sú tzv. trasoviská, ktoré tvoria koberce machov plávajúcich na vodnej hladine.

Veľmi vzácne sa vyskytujú slatiny, ktoré sú zásobované len podzemnou vodou. Vysoký obsah živín v pôde sa odráža na veľmi bohatom zastúpení rastlinných druhov napr. orchideí.

Nelesné rašeliniská Bielej Oravy patria medzi najvýznamnejšie a najzachovalejšie v regióne Hornej Oravy s výskytom vzácnych druhov rastlín a živočíchov.

Z rastlín sú to v prvom rade druhy, ktoré sa špecializujú na mäsožravý spôsob života akými je bublinatka menšia (*Utricularia minor*), rosička okrúhlostá (*Drosera rotundifolia*) a tučnica obyčajná (*Pinguicula vulgaris*). Čučoriedka barinná (*Vaccinium uliginosum*), rojovník močiarny (*Ledum palustre*) a kľukva močiarna (*Oxycoccus palustris*) vyhľadávajú hlavne vrchoviská. Andromédka sivolistá (*Andromeda polifolia*), tiež typický rastlinný druh rastúci na vrchoviskách, predstavuje pozostatok kveteny z poslednej doby ľadovej. Na živiny bohaté časti rašelinísk sa viažu rôzne druhy orchideí, jedným s najvzácnejších je vstavačovec škvrnitý (*Dactylorhiza maculata*). Typickým je aj vachta trojlístá (*Menyanthes trifoliata*) a mnohé vzácne druhy tráv – ostríc, ako napríklad ostrica málokvetá (*Carex pauciflora*).

Zo živočíchov sú vzácne hlavne mnohé druhy bezstavovcov. Dva z nich pimprlík močiarny (*Vertigo geyeri*) – druh slimáka a vážka (*Leucorrhinia pectoralis*) sú dokonca druhy európskeho významu. K živočíšnym druhom európskeho významu je zaradený aj mlok karpatský (*Triturus montandoni*).

¹ prírodný životný priestor charakterizovaný určitými vonkajšími podmienkami a súborom v ňom žijúcich organizmov (rastlín a živočíchov)

Brusnica obyčajná (*Vaccinium vitis-idaea*)   *Vrba čučoriedková* (*Salix myrtilloides*)   *Diablik močiarny* (*Calla palustris*)   *Nátržnica močiarna* (*Comarum palustre*)

Veľmi vzácnym druhom motýľa je žltáčik čučoriedkový (*Colias palaeno*), ktorého húsenice sa živia výlučne listami čučoriedky barinnej. Z vtákov je to močiarnica mekotavá (*Gallinago gallinago*), prhlaviar červenkastý (*Saxicola rubetra*) a červenák karmínový (*Carpodacus erythrinus*).

Každá lokalita predmetného územia európskeho významu má svoje jedinečné prírodné hodnoty.

Klínske rašelinisko predstavuje najlepšie vyvinuté a zachovalé vrchovisko nelesného typu na Slovensku. Na tejto lokalite je prvý doložený výskyt vážky (*Leucorrhinia rubicunda*) na Slovensku.

Mútňanské rašelinisko tvorí komplex všetkých troch druhov rašelinísk: vrchoviská, prechodné rašeliniská a miestami aj slatiny, s výskytom vrby čučoriedkovej (*Salix myrtilloides*), ktorá tu má jedinú lokalitu svojho výskytu na Slovensku.

Beňadovské rašelinisko patrí k najvýznamnejším lokalitám prechodných rašelinísk na Slovensku, s výskytom vzácných a ohrozených druhov tráv – ostríc: ostrice výbežkatej (*Carex chondrorhiza*) ostrice plstnatoplodej (*Carex lasiocarpa*) a ostrice barinnej (*Carex limosa*) a rôznym druhom machov, ktoré sú pozostatkom z poslednej doby ľadovej (*Helodium blandowii*, *Meesia triquetra*).

Klínske rašelinisko s čučoriedkou barinnou (*Vaccinium uliginosum*)

Beňadovské rašelinisko

NEGATÍVNE VPLYVY

Rašeliniskové biotopy Bielej Oravy sú zraniteľné a ohrozené v prvom rade upustením od tradičného hospodárenia – kosenia.

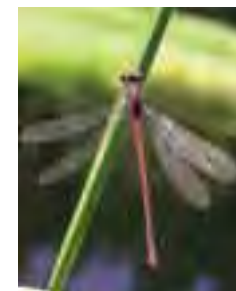
Ďalším nepriaznivým faktorom je zmena vodného režimu (pokles hladiny spodnej vody, odvodnenie na susedných pozemkoch), ktoré majú za následok zarastanie lokalít náletom briez, osiek, vrb a postupnou premenou na les.

Sú ohrozované aj hnojením okolitých poľnohospodárskych pozemkov, čo spôsobuje narušenie pôvodného zloženia živín v pôde rašeliniska.

Všetky tieto ohrozenia spôsobujú zánik mnohých chránených druhov rastlín a živočíchov.

Vážka čiarkovaná (*Leucorrhinia dubia*)

Šidielko červené (*Pyrrosoma nymphula*)

Vretenica obyčajná (*Vipera berus*)

LEGENDA:

 SKUEV0091 Rašeliniská Bielej Oravy

Mútňanské rašelinisko – tabuľa územia

OCHRANA ÚZEMIA

Klinské rašelinisko je najstaršie chránené územie zriadené za účelom zachovania vzácných rašelinných spoločenstiev na území Hornej Oravy. Bolo vyhlásené v roku 1967 ako Štátna prírodná rezervácia Klinské rašelinisko. V roku 1995 bolo premenované na Národnú prírodnú rezerváciu Klinské rašelinisko.

Beňadovské rašelinisko bolo vyhlásené v roku 1974 ako Štátna prírodná rezervácia Beňadovské rašelinisko. V roku 1984 bolo premenované na Chránené nálezisko Beňadovské rašelinisko. V roku 1995 bolo premenované na Prírodnú rezerváciu Beňadovské rašelinisko.

Mútňanské rašelinisko bolo vyhlásené v roku 1979 ako Chránené nálezisko Mútňanská Píla. V roku 1995 bolo premenovaná na Prírodnú rezerváciu Mútňanská Píla. Od roku 2003 bola premenovaná na B-zónu Mútňanské rašelinisko.

Všetky tri rašeliniská sú začlenené do Chránenej krajinej oblasti Horná Orava. Od roku 2003 boli zaradené do B-zóny chránenej krajinej oblasti Horná Orava so 4. tým stupňom územnej ochrany podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny.

Každé územie európskeho významu sa po schválení Národného zoznamu navrhovaných ÚEV vládou SR (17. 3. 2004) považuje za chránené územie. Je to štádium tzv. **predbežnej ochrany**, ktorej cieľom je zabezpečiť, aby sa stav európsky významných druhov a biotopov v území nezhoršoval. Toto obdobie môže trvať až 9 rokov, pričom počas prvých 3 rokov je národný zoznam posudzovaný v Európskej komisii a dochádza k definitívnemu výberu územia do sústavy NATURA 2000 a do maximálne ďalších 6 rokov dôjde k vyhláseniu územia. Predbežná ochrana je realizovaná prostredníctvom stupňov ochrany uvedených v národnom zozname. Podrobný zoznam parciel so zaradením k príslušnému stupňu ochrany pre ÚEV Rašeliniská Bielej Oravy, ako aj všetky ďalšie informácie o sústave NATURA 2000 na Slovensku nájdete na www.sopsr.sk/natura.

Kosenie na Beňadovskom rašelinisku

Stupne ochrany. Podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny je územná ochrana na Slovensku diferencovaná podľa stupňov ochrany. Najmenšie obmedzenia v prospech ochrany prírody predstavuje 1. stupeň (platí na celom území SR), najprísnejší je 5. stupeň (o. i. zahŕňa zákaz pohybu mimo vyznačených turistických chodníkov, zberu plodov a rušenia pokoja v záujme prítomných živočíchov a samozrejme vylučuje hospodársku činnosť). V prípade zónovania územia, jednotlivým zónam zodpovedajú príslušné stupne ochrany (zóna A = 5. stupeň, zóna B = 4. stupeň, zóna C = 3. stupeň, zóna D = 2. stupeň. 1. stupeň nemá pridelenú zónu).

STAROSTLIVOSŤ O ÚZEMIE

Starostlivosť o predmetné územie je založená na základe aktívnej ochrany zameranej na zlepšenie životných podmienok pre ohrozené druhy rastlín a živočíchov.

Starostlivosť o predmetnú lokalitu európskeho významu spočíva v prvom rade v opatreniach na udržanie vysokej hladiny podzemnej vody. To znamená zasypávanie odvodňovacích kanálov, ktoré vedú tesne vedľa rašelinísk a v budovaní prehrádzok tokov cez rašeliniská, aby sa zvýšila hladina podzemnej vody.

V druhom rade je to odstraňovanie náletov drevín briez, osík, vrb a kosenie a následné odstránenie trávy aspoň 1 x ročne.

Zásady starostlivosti o územie a potrebné opatrenia budú podrobnejšie rozpracované v programe starostlivosti, ktorý bude prejednaný s vlastníkmi, užívateľmi pozemkov a dotknutými orgánmi.

ZOZNAM BIOTOPOV EURÓPSKEHO VÝZNAMU V ÚZEMÍ

Typ biotopu	Kód NATURA 2000 (* prioritné biotopy)
Sladkovodné biotopy	
Prirodzené dystrofné stojaté vody	3160
Rašeliniská	
Aktívne vrchoviská	7110*
Degradované vrchoviská schopné prirodzenej obnovy	7120
Prechodné rašeliniská a trasoviská	7140
Slatiny s vysokým obsahom báz	7230

Múťňanské rašelinisko

ZOZNAM DRUHOV EURÓPSKEHO VÝZNAMU V ÚZEMÍ

Skupina	Slovenský názov	Vedecký názov
Mäkkýše	pimprlík močiarny	<i>Vertigo geyeri</i>
Vážky	vážka	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>
Obojživelníky	mlok karpatský	<i>Triturus montandoni</i>

Rosička okrúhlostá
(*Drosera rotundifolia*)

Vachta trojlístá
(*Menyanthes trifoliata*)

Rojovník močiarny
(*Ledum palustre*)

Mlok karpatský
(*Triturus montandoni*)

KONTAKTNÉ ADRESY

ISBN 978-80-89310-04-3

Štátna ochrana prírody SR
Správa CHKO Horná Orava
Bernolákova 408
029 01 Námestovo
tel. č.: 043/5522466
fax: 043/5522466
e-mail: schkoho@sopsr.sk

www.sopsr.sk/natura

Autori fotografií: © Archív správy CHKO Horná Orava, © J. Hucík, © R. Kopilec, © R. Trnka

Tento informačný materiál vydala ŠOP SR v rámci projektu Optimalizácia komunikácie a informovania o chránených územiach zaradených do sústavy Natura 2000, ktorý je spolufinancovaný Európskou úniou.

Foto na obálke:

*predná strana – Múťňanské rašelinisko, tučnica obyčajná (*Pinguicula vulgaris*), ostrica barinná (*Carex limosa*)*

zadná strana – Múťňanské rašelinisko

